

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznicah, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gld., za pol leta 8 gld., za četrt leta 4 gld. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gld., za četrt leta 3 gld. 30 kr., za en mesec 1 gld. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za sljake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gld. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gld. — Za oznanila se plačuje od štiristopenne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravništvo, na katero naj se blagovoltjo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Telegrami „Slovenskemu Narodu“.

Peterburg 29. avgusta. Iz Gornjega Studena se 28. avgusta oficijalno poroča: Od včeraj zvečer je nehalo turško puškino streljanje na Sibko-sotesko skoro popolnem. Denes zjutraj je bilo vse mirno. Ruska vojska je obdržala svoja mesta. Turki stojijo skriti za gorami, ki so okolo Šibke, in so proč od baterij. General Nepokojčicki je bil odposlan na ogledovanje, kako stojijo stvari v Šibki-soteski. Rusi so izgubili od 21. avgusta do 27. avgusta 2480 ranjenih, koliko je pa Rusov mrtvih, to še ni znano.

Proti Plevni in Lovči je vse mirno.

Kolone cesarjeviča naslednika so imele od 23. t. m. samo dva manjša boja prvostražnih pošt 25. t. m.

Carigrad 28. avgusta. Telegram Sulejman-paše poroča, da so Rusi večkrat prijeli Turke, kateri so zaseli goro Alikerizebel na levici od Šibke-soteske, in so to visočino zopet vzeti hoteli, ali da so jih Turki odbili. Napadi na ruske utrjene pozicije se nadaljujejo od pretečenega vtoraka sèm.

London 29. avg. „Times“, „Daily News“, „Daily Telegraph“ poročajo, da so skoro vse ruske pozicije v Šibki-soteski v turški oblasti. Rusi so izgubili v ponedeljek 3000 mož.

Peterburg 28. avgusta. (Oficijalno.) Iz Gornjega Studena se poroča 27. t. m. Od včeraj o polu dne in denes Turki pri Šibki-soteski malo streljajo. Rusi so obdržali vse pozicije. Turki

so se nasedli po gorah na okolo in se vrste v boji; vodo si nosijo na oslih, živež, patrone in gorske kanone na volih, in kjer je volom prehajati nemogoče, silijo Turki Bulgare nositi jim.

Carigrad 28. avgusta. (Poročilo „Agence Havas“.) Sulejman-paša poroča, da je vzel utrjenja pri vходу Šibke, ali soteske same še nema v oblasti. Včerajšnja bitva je bila najbolj krvava, posebno na ruskej strani.

London 27. avg. „Daily-News“ imajo od svojega vojnega dopisnika natančen popis boja v Šibki-soteski. Podrobnosti so sicer malo zastarele, ker so jih uradna poročila večidel pretekla. Sotesko je početkom branilo samo 3000 Rusov, zdaj je število branilcev Rusov tam 13.000 mož. Turkov je baje pa 50.000. V četrtek bi bili Rusi Šibko uže skoraj gotovo izgubili, a pomoč jim je prišla o pravem času. V petek so Rusi Turke prognali iz vzetih pozicij. General Dragomirov je bil na koleno ranjen. V nedeljo je boj v soteski ponovil se, a general Radecki je obdržal se. Soteska je rešena, ako Sulejman-paša ne pride do ruskih braniteljev po kakem drugem potu.

Bukarešt 27. avgusta. Včerajšnji telegrami iz ruskega glavnega stana poročajo, da je Šibka soteska popolnem v ruskih rokah. Tudi zveza z Grahovim je popolnem nedotaknena. Samovideci poročajo, da so bili pri Šibki boji, kakor za časa Homerjevih junakov. — V ruski glavni kvartir je prišlo poročilo generala Loris Melikova, ki poroča, da ga je Muktar paša prijel, ali bil z neizmernimi izgubami od Rusov odbit. Isti poroča ob enem, da je ruski vojni parnik

„Konstantin“ pred Suhomom s torpedi velikoturško oklopno ladijo v zrak spustil.

Erzerum 27. avg. V Aleksandropolj dohaja vedno več ruskih vojakov na pomoč Rusom. V Erivan je prišlo 12.000 Rusov in 48 kanonov na pomoč vojski generala Tergusakova.

Tiflis 27. avg. Turški poskušaj dvojnega obkoljenja ruske vojske je izpodletel. Turki utrjujejo zavzete pozicije. Odločilna bitva se je odložila, ker ste obe vojski utrjeni. Rusi so se v svoj tabor v Kurück-Dara vrnili.

Cetinje 26. avgusta. Božo Petrovič je imel pretečeni teden ogledovanje proti Podgorici, Spuzu in na Morači, plenil zlasti turške erarne stvari, popalil predmestje Podgorice in se zopet vrnil.

Vojska.

Rusi se v slavni klancih soteske Šibke drže hrabro in čvrsto uže osem dnij in vse kaže, da so najhujše turške naskoke uže prebili, da se bodo obdržali. Škodoželjna prokavanja turkoljubnih nemških listov in naših malodušnikov, ki so uže pred šestimi dnevi videli padec te ruske najbolj izpostavljene pozicije, so do zdaj hvala Bogu osramotena. Kakor samovidec Anglež, dopisnik v „Daily News“ poroča, branilo je do četrta le 3000 Rusov celo važno sotesko proti 50.000 Turkom. To je pravo Leonidovo delo! Še le potem, in sicer ob zadnjem času, je Rusom prišel general Radecki z 10.000 mož od Trnovega sem doli na pomoč.

Turkoljubni „korespondenčni biró“ nam pošilja sicer denes tudi telegram iz Londona. Ali ta je popolnem v protivju z ruskim ofi-

Listek.

O nervoznosti.

(Spisal dr. Edvard Šavnik.)

(Dalje.)

„Človeku je marsikaj prirojeno,“ — ta izrek se čuje dan denes iz ust omikanega in priprostega človeka, posluhuje se ga učenjak in laikus, in tudi meni ga je treba za denašnjo razpravo.

Otroci podedovajo od svojih roditeljev nagnenost k nervoznosti in to tem več, čem manj so bili roditelji zdravi, čem bliže so si bili sorodni, čem slabši je bil njihov telesni stroj, čem nesrečnejšega temperamenta so bili, čem več so jih prevladale strasti in slabe navade, čem neugodnejše so bile vnanje razmere življenja, čem več so grešili zoper pravila navade in higijene.

Kakor novorojeni le malokedaj prinese soboj na svet uže razvito bolezen ali druge

pomanjkljivosti, temuč vedno le nagnenost za njo v sebi nosi, — in se ta v večini slučajev lahko zatara in razvitje bolezni ubrani, velja enako tudi za podedovanje nervoznosti. Otroci ne prinese nervoznosti soboj na svet, pač pa nagnenost do nje, katera se pri napačnej in protinaravnej izreji, življenji in hrani hitro do bolezni razvije.

Rojenec nervoznih staršev, topega očeta ali zblaznele matere, ne da bi moral postati nervozen, ali idijot, ali blazen; — nervoznost nastane v sto in sto slučajih brez podedovane nagnenosti, vendar se prikaže najrajša, kjer se veže prirojeno disponiranje z neugodnimi vnanjimi položaji življenja; — jedino o znanej nervoznosti onih ljudij, kateri intenzivno in utrudljivo delajo z možjani in duhom, katerih roditelji pa so popolnem zdravi bili, o tej nervoznosti menijo higijenisti in psihijatri, da se vedno več ali menj dalje plodi mej njihovimi potomci.

Zanimivo je premišljevat, kar nam kaže

statistika, primerjajoča prirojeno bolehavost čutnic in uma po stanovih glede premoženja, pri siromaških in bogatih.

Pri bolnikih iz bogatih stanov najde se v polovici vseh slučajev kot zadnji in najbolj imenitni vzrok bolezni prirojena nagnenost, podedovanje, ko pri bolnikih iz ubožnih stanov ta številka komaj šesti del vseh slučajev dosega. Sicer navedene statistične številke niso popolnem zanesljive, vendar so ravno glede višjih stanov, — naj si bodo uže višji po premoženju ali po rodu — nekoliko verjetne, ker ti ravno pogosto sklepajo zakone v najbližjem sorodstvu, le da bi premoženje se ne razcepilo, da bi denar ne šel z družine, ali da bi v visoko družino ne prišla plebejična kri. — Da pa iz zakonov mej sorodniki izvirajo jako osodepolni nasledki za potomce, to nas uči strogo vednostno in vestno opazovanje učenjakov, naravoslovcev, zdravnikov in zgodovinarjev starejših in novejših časov.

Da podeduje rojenec nagnenost do ner-

cijalnim. Ta zadnji pravi, da je bilo v ponedeljek in v torek zjutraj vse mirno. Angielski listi pa poročajo, da so Rusi ta dan 3000 mož izgubili! To je očitna laž. Torej je tudi laž, da so „skoraj vse“ ruske pozicije uže v turških rokah. Le čakajmo!

Denašnji naš oficijalni ruski telegram pravi, da je palo Rusov ranjenih 2480! Veliko število! Mrtvi še niso prešteti, ali more jih biti do 800. Ker so bili Rusi za nasipi, kako strašno mnogo je moralo pasti Turkov.

Če gre sam general Nepokojčicki gledat položje v Šipki, gotovo, bi dejal človek, še nij nevarno za ruski položaj, sicer bi se ne smel drugi glavni poveljnik tjakaj izpostaviti.

Pomen neizmerno krvavih bojev v Šibki je ta: Turkom je bilo vse ležeče, da se njihova, v najnovjšem času sestavljena Sulejmanova vojska 50.000 mož (katera zdaj po osemdnevnih bojih pred Šibko ne bode močna uže morda ni 30.000) zjedini ali z Osmanovo, ki tišči na desno rusko krilo, ali pa z Mehmet-Alijevo, ki stoji proti levemu krilu ruske glavne vojske, in sicer, da se zjedini prej, predno Rusi nove vojne pomoči dobodo z doma preko Rumunije. Osman in Mehmet-Ali sta nameravala potem na Trnovo udariti. Zavoljo tega turškega namena tudi Rusi niso smeli mnogo vojske iz Trnovega v Šibko vreči, ker potem bi bilo to središče Turkom izpostavljeno.

Res je pa, da iz vsega tega gleda ven, žalibog, na glavni ruski greh, da so premalo vojske in premalo rezerve postavili na noge. Ko bi mogli zmagovitim, a utrujenim bratom zdaj zdatne pomoči poslati, raztepli bi Sulejmana grdo.

Iz Belgrada ima „Pol. Corr.“ celo vrsto vojevitih poročil. V ponedeljek je bil pod predsedstvom kneza Milana ministersk svet, kjer se je sklenilo sodelovanje srbske vojske z Rusko v Bulgariji. Ob enem so se imenovali različni poveljniki in sicer tako-le: Polkovnik Horvatović dobil je glavno poveljništvo kora ob Timoku, raz-minister Nikolić javorskega kora, Alimpić drinskega, Protić rezervnega v Šumadiji, major Vlajković pa bode zapovedoval prostovoljcem. Deputacija bosenskih vstašev pod vodstvom popa Karana v Belgradu obravnava z vojnim ministrom Gruićem zaradi narejenja srbskih prostovoljskih čet pod

srbskimi častniki in poslanje teh v bosenski vstaški tabor. Vstaši ob enem ponujajo Srbiji vrhovno poveljništvo črez-se. Polkovnik Horvatović je pozvan iz Njegotina, polkovnik Lešjanin iz Aleksinca in polkovnik Orešković iz Šabca v Belgrad, da se udeleže vojnega sveta. Ministerski svet je sklenil, da začne zedinjenje vseh strank, da bodo vse v vojni sodelovale. Ako se zedinjenje vseh strank posreči, potem se bode sestavilo ministerstvo iz vseh strank. Iz ruskega glavnega stana je prišel knez Zešev ter se posvetuje s knezom, ministrom Ristićem in vojnim ministrom. Torej se vse kaže, da je pripravljeno udariti. Denar je uže prej prišel. Osman-paša bode torej moral kmalu fronto zasukati. — Od avstrijske strani se srbskej akciji ne bode protistavljalo, ipak se tudi zdaj čuje, da Rusi ne bodo šli skozi Srbijo. Vendar baje avstrijska vlada ne bode dopustila, da bi se akcija raztegnila črez Bosno.

Nekaj o našem državnem narodno-gospodarstvu.

Letošnje zborovanje državnega zbora je najvažnejše v teku 10 letnega gospodarstva nemško-liberalne ali ustavoverne stranke; kajti naši nasprotniki ne morejo nič več prezirati narodno-gospodarskega stanja, kar so do zdaj vedno delali. Pogled na to stanje pa jim kaže, kako slabo so naši nasprotniki ravnali z narodnim in državnim premoženjem, on jim kaže rezultat njihovega 10 letnega delovanja, a ta rezultat je: splošno uboštvo.

V politiki vspeh kaže, ali so posamezne naprave dobre ali ne. Ako državne institucije pospešujejo materijalni in duševni razvoj posameznih državljanov, jim je to v najboljši dokaz, da so dobre. Naši nasprotniki so sicer tudi vedno odgovarjali na ugovore vedno prezirane slovanske večine, da bo končni vspeh njihovega delovanja pokazal, kdo da je hodil pravi pot, in velikokrat se je po ustavovernih nemških listih bralo, da bode slovanska opozicija, videvši velikanske vspehe, nemškim liberalcem še hvalo vedela za njihov trud. A gospodje nemški ustavoverci so na vse to nenkrat pozabili, in nij jih slišati, da bi dejali: „glejte rezultate našega 10 letnega delovanja,“ — kajti teh rezultatov se sami sramujejo.

Narodno gospodarski položaj naše države je

popolno neiztrpljiv. Naša industrija je uničena, tisoč in tisoč pridnih delavcev je prisiljenih roke križem držati; naše železnice so tako zadolžene, da pri nekaterih redni dohodki niti interesov narejenih dolgov ne pokrivajo, njihov kredit in z njim tudi državni neprenemohoma gine, obubožani državljani ne morejo plačevati vedno rastočih davkov, deficit pa se vendar neče izgubiti iz našega državnega proračuna; a naši gospodje nemški ustavoverci vendar še niso izgubili poguma, temuč vedno upajo, da se napake, katere so zakrivali, dajo popraviti z reformami in ponovitvijo kupčijskih pogodb. In v tem zaupanju so v prvi sesiji letošnjega leta reformirali železnice; in bodo v sesiji, katera se ima pričeti početkom prihodnjega tedna, reformirali davke, sklepali o ponovitvi nagodbe z Ogersko in kupčijske pogodbe z Ogersko in Nemčijo.

No, tega upanja jim mi ne zavidamo, a pogledati hočemo, kaj in koliko smejo oni in žalibog tudi mi z njimi pričakovati od teh prenapredb.

Početkom nove čre „narodno-gospodarskega napredka“ so naši nemški ustavoverci ugibali, katero upravno sistemo bi pri železnicah uvedli; ali naj bi to upravo država prevzela, ali naj bi se prepustila posameznim osobam, oziroma delničarskim društvom. V teoriji nikdo ne dvomi, da so železnice, kakor tudi pošta in telegraf, državni regal, t. j. podvzetja, katerih posamezni ne more prevzeti, ker presežajo večji del njegovo moč, in se, ko bi tudi tako ne bilo, z ozirom na občnost ne smejo prepuščati samovolji posameznih podvzetnikov; to so tudi naši nemški ustavoverci pripoznali, a mej mnogimi družimi ugovori so tudi dejali: mi ne moremo puščati tako važnih naprav v državnih rokah, saj je v obče znano, da bi njeni organi ne delali tako vestno in se ne bi trudili za njihov razvoj, kakor privatni; kajti ti vedo, da se lastni interesi do cela strinjajo z železniškimi, in tako se bodo trudili na vso moč, povzdigniti te zavode. Tako se je pri nas vpeljala tako zvana sistema privatnih železnic.

Kako pa naši nasprotniki dan denes mislijo o tej sistemi, nam je pokazala debata o reformi železnic. Milo se je storilo človeku pri srci, videčemu, kako so se pri tej debati kolovodje nemške ustavoverne stranke trkali na prsi, in s skesanim srcem, vsak po svoje klicali: „pater peccavi“, grešili smo. Jeden

voznosti po večini od matere, kakor menijo eni, da jo dobi sin od očeta, hčer od matere, kakor pravijo drugi, to so hipoteze, katere se vednostno ne dajo podpreti in dokazati.

Da je podedovalnost dobila toliko veljave ne le pri priprostem človeku, temuč tudi pri učenjaku naravoslovcu, krivo je protinaravno življenje roditeljev, razuzdanost v povžitku alkoholičnih pijač, nezmernost v spolnem življenju, kužne bolezni itd. — posebno mogočen pa je vpliv nezmernosti v pijači. Pijanec ne razdira le zdravja in moči lastnega čutniškega stroja, temuč nanaša tudi bolezni svoje družini, sinovi pijanca so slabotni topoglavci ali svojeglavni prenapeteži, hčere pa nervozne in histerične.

Veliko bolezni ima, bi rekel, svojo dobo v človeškem življenju, dobo, v kateri je organizem tej ali onej bolezni bolj disponiran in enako velja tudi o bolehalih čutnicah. Može se bori mej 20tim in 40tim letom za zaslužek, stanovstvo, za ime in premoženje, prenesti

mora tačas največ neprijetnih vtisov vnanjosti in preživeti duševnih bojev, vedno mu preti nevarnost, da se mu skali ravnotežje mej dušo in telesom; žena ima prestati mej 40tim in 50tim letom klimakterični čas in velikokrat tudi udovski stan, v katerem se mora baviti s svetom več, nego je njenej naravi primerno; — obema spoloma je treba v tej dobi, katero znači posebna nagnenost k nervoznosti, tem bolj paziti, da jima čutnice ne začno bolehati.

Da se človeka polasti nervoznost prej ali pozneje, da ga trpinči manj ali več, da se je ubrani ali pa le zajezji njen vpliv na najskromnejšo mero, je tudi zelo odvisno od temperamenta posameznika.

Za marsikatero nepremišljeno besedo, ali neopravičeno dejanje, obdolži človek svoj nesrečni temperament, in tudi oni, katerega trpinči nervoznost, si skuša utešiti nemirno dušo s tolažilom, da je k temu nagnen, da ima nervozni temperament. Kak je ta nervozni

temperament? Psihologi ga imenujejo bolj po učeno kolerično-melanholičnega, ali pa sangvinično-koleričnega. Ker je z imeni malo povedano in razloženo, hočem človeka tacega temperamenta vpodobiti. Pri njem opazujemo čudne lastnosti: čestihlepnost in prevzetnost, napaki, katere nervoznega nagnenca lahko dotirate do blaznosti, dotirate v propad, iz katerega ga vse druge, najplemenitejše lastnosti duha le teško izvleči morejo; on je v svojej ošabnosti enak gori, katera je tem bolj gola, pustošna in zapuščena, čem višja je; — tak človek je sebičnik in igrača lastnej brezumnosti, on je zelo občutljiv, prenapeto samoljuben, kaže čudno zmes uljudnosti, prijaznosti, neusmiljenosti, sovraštva in osvetoželjnosti. Angleški učenjak James Johnson imenuje to čudno zmes: „Patho-Proteus“, kateri je postal „pandemičen“, to je po celem svetu domač, kateri je napravil: „iz ženske spako, iz moža ptič-miša glede duha in srca,“ („aus dem Weibe ein Zerrbild, aus dem Manne ei-

(Tomašček) je imenoval sedanjo sistemo največjo narodno gospodarstveno zmotu našega stoletja; drugi (Schaupp) je dejal: „Gospoda! strašne mizerije, v kateri so dandenes vse naše železnice, niso zakrivali slabi dohodki — posamezne imajo dohodkov dovolj, da lahko prosperirajo — zakrivila jo je le brezvestnost upravnih odbornikov, kateri so vodili finančne operacije“ (in tacih upravnih odbornikov, Verwaltungsräthe, sedi v državnem zboru 46, mej njimi glasoviti Giskra. Ur.); in celo sedanji malik ustavoverne stranke, slavnoznani dr. Herbst, si nij vedel več pomagati s svojo dialektiko in je podpiral predloženo reformo železnic s tem-le klasičnim argumentom: „Gospoda! jaz bom glasoval za reformo uže zaradi tega, ker tako slabo, kakor do sedaj šlo, ne more na noben način več iti.“

Ta argument je vreden, da si ga zapiše vsak ustavoverec z zlatimi črkami v svoj političen katekizem, a tudi mi se ga hočemo dobro zapomniti, in če nam bodo ustavoverci še očitali, da smo politično nezreli in da imamo samo destruktivne elemente mej soboj, takrat jim bomo mi, opiraje se na to Herbstovo izjavo, v oči povedali: pojdite vi z vašim liberalizmom in vašo inteligencijo rakom žvižgat, tako gospodariti, kakor znate vi, zna vsaka šema.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 29. avgusta.

Prihodnji ponedeljek se **državni zbor** zopet snide. Oficijozni listi naštevajo, kaj ima vse opraviti, nagodbo, trgovinsko pogodbo z Italijo, Francosko, Nemško, reformo davkov itd.

General **Mollinay** je dobil, kakor „Nar. Novine“ poročajo, od cesarja dvamesečen odpust in bode šel na Tirolsko in zgornjo Italijo na okrevanje. Je li to pomenja morda tudi kaj političnega?

V adresnem odseku **gališkega** zbora je še vedno prepiranje o končnej sestavi adrese na cesarja. Na predlog Groholskega je komisija vtaknila sledeči pristavek v adresu: „da ima rusko-turški boj namen, podjarmiti vse Slovane (!) v imenu panslavizma (!) da je to za našo monarhijo opasno; da slovanska plemena v Avstriji nečejo popustiti svojih narodnih posebnostij; in zato bodo Poljaki radi šli v boj, ako jih cesar pokliče na pomoč proti žugajočim nevarnostim.“ — Poljake smo uže večkrat opisali; sklepanje nema nič večjega pomena, kakor resolucije kakega magjarskega meetinga, in zbor v iztočnem vprašanji tudi

nema prav nič večje pravice govoriti, kakor kak ljudsk shod. Čemu torej to smešno šopirjenje in napenjanje, za katero se ne bode nihče zmenil?

Vnanje države.

Ruski „Golos“ svari vse Slovane in prijatelje Rusov, naj čisto nič ne verjemo onim nemškim časnikom, ki iz Rusije o strankah, o poparjenji, o gnjilobi poročajo in o tem, da kdo hoče miru, zarot itd. To je vse laž. „En sam duh veje po vsej Rusiji in ta je vojevit in bode tem bolj, če nas Ruse zadene še kaka nesreča v tej vojski. Mistifikacije naših sovražnikov naj nobenega Slovana ne zmenijo.“

Ob enem se Srbijo stopi tudi **Grška** v akcijo. V Ateno je odšel srbski odposlanec. — Tudi angleški državnik Gladstone je grške trgovce pozval, naj pripomogo k vojski.

Za **turškega** vojnega ministra je imenovan generalni guvernir iz Tripolisa, Mustafa-paša. Mahmud-Damat-paša, sultanov svak, je odstavljen.

Francoski generalni sveti so svoje sesije večidel uže končali ali pa so jih zaradi pomanjkanja tvarine odgodili. Ker je nekaj teh zborov sklepalo proteste čisto političnega obsega, ne da bi po obstoječej postavi prefekt imel pravico to zabraniti, namerava vlada oblast prefektov pomnožiti. — Vojni minister je kaznoval lajtenanta Bucherona, ki se kot pisatelj zove St. Genest, z mesečnim zaporom, kar ga je v svojih spisih napadal.

Dopisi.

S Koroškega 28. avgusta. [Izvirni dopis.] (Volitev državnega poslanca na Koroškem.) Ker je državni poslanec kmetijskih občin volilnega okraja Velikovec-Pliberk-Doberljaves-Kaplja-Celovec-Feldkirchen gosp. K. Stockert, državno poslanstvo odložil, razpisana je nova volitev na 10. septembra t. l. Kakor se razvidi, sestavljen je le-ta volilni okraj tako nenaravno, iz jedinega uzroka, da bi se nam Slovincem pač ne posrečilo narodnega svojega poslanca izvoliti si, kajti v političnem okraju Velikovec nemško-liberalni kandidat nikdar prodreti ne more. Pri prvotnej sestavi volilnih okrajev je bil okraj Velikovec - Pliberk - Doberljaves - Kaplja združen z lavantinskim volilnim okrajem, kar je čisto naravno, kajti uže lega obeh okrajev jasno priča za združenje teh obeh okrajev. A naši nemški ustavoverci vedoči, da v velikovškem okraju za nje ne raste trava in bi se lahko prigodilo, da bi konservativni Lavantinci tudi za, od Slovencev postavljene kandidata glasovali, da bi bil torej lahko Slovenec izvoljen, zahtevali so uže v od-

seku od stranke drugačne sestave volilnega okraja in ta jim je tudi takoj vstregla in po njih želji mesto lavantinskega okraja, vzela dva od nemško-pseudoliberalcev najboljše dresirana okraja Celovec-Feldkirchen.

Tako so naši nemški ustavoverci pokazali, kako da imamo ravnopravnost tolmačiti si.

Kljubu tej za nas Slovence neugodnej sestavi volilnih okrajev pa je pri zadnej volitvi naš narodni kandidat g. Andrej Einspieler dobil veliko število glasov, in ker so se od istega časa okoliščine jako izpreobrnilo in so naši ustavoverci hoteli kandidirati znanega kričača Hocka, nadejali smo se, da pri prihodnej volitvi naš kandidat gotovo zmaga. A kaj se zgodi?

Ustavoverci videči, da ima Hock jako malo nade, izvoljen biti, popustili so svojega odvetnika in po prislovcu „Noth bricht Eisen“, postavili družega kandidata v osobi predsednika kmetijske družbe, g. viteza dr. Edlmanna. Z le-to kandidaturo pa niso vsi ustavoverci zadovoljni in nekateri so začeli agitirati za deželnega nadinženirja, velikonemca Pucherja, kateri tudi sam okolo lazi, prosi in moledova glasov za-se. „Le Einspielerja in Edlmanna ne!“ kričijo le-ti agitatorji, prvi je „črn“, drugi premalo liberalen, in kar je najhuše — osoben prijatelj Hohenwartov.

Vendar pa bode — če se bode videlo, da ne bi šlo z našim Einspielerjem — gosp. dr. Edlmann izvoljen, kajti on je skozi in skozi pošten mož, kateri bode gotovo tudi nam Slovincem pravičen in tudi zaupanje kmetijskega ljudstva uživa. On je čisto neodvisen mož, kateri je uže velikokrat jasno dokazal, da mu je blagostanje in sreča kmetijskega stanu na srci ležeča. Torej smemo tudi mi Slovenci, — ako z Einspielerjem ne bi šlo, (kar pa naj bi se prej poskusilo. Ur) — s kandidaturo g. Edlmanna tem bolj zadovoljni biti, ker ga navdaja pravo avstrijsko čutje, katerega pri mnogih naših poslancih pogrešamo. „Klagenfurter Zeitung“ alias „Landesmutter“, kakor jej tu pravimo, sicer tudi priporoča kandidaturo g. Edlmanna, a ne gre jej čito iz srca, kajti v istem članku, v katerem g. Edlmann priporoča, hvalisa dosedanjega poslanca g. Stockerta in pravi, da ga bode težko nadomestiti. A mi rečemo našej, od škarij živečej „Landesmutter“, da dobimo v osobi gosp. dr. Edlmanna tisočkrat boljšega zastopnika, nego je bil g. Stockert, kateri je

nen Zwitter in Bezug auf Geist und Herz,“) — kateri oddalji telesno konstitucijo vedno bolj od naravnosti, kazi in pači temperament.

Temperament pa določujejo strasti, one so tako rekoč pravi zapopadek tega, kar mi značimo z besedo „temperament“; torej prevdarimo, kako in kedaj strasti prouzročujejo in določujejo nervoznost.

Odkodi izvirajo strasti v človeku, ali so razdeljene po raznih organih telesa? Ne, — one izhajajo iz središča čutniškega stroja, iz možgan, one izvirajo iz rezultante življenja in delovanja vseh organov.

Razločujemo plemenite in zlobne strasti, vpliv njihov na dušo po tej razdelitvi razviden je uže iz imena.

Vplivna moč strasti na dušo in telo človeško menjava se po starosti, ona je različna pri možu in pri ženi. Mož išče vedno uzrokov za svoja čutila in strasti; on se bori, da jih podvrže prevladanju razuma; — žena pa

se giblje v ekstremih, ona ljubi ideal, njo prevladajo srce in čutila, katera se pa morajo pri možu boriti z razumom, in v tej borbi izgubijo uže nekaj svoje škodljivosti.

Znano je, da vplivajo strasti na posebne organe, n. pr. veselje na srce, jeza na jetra, strah na čreva, vplivajo tudi na telesno dobro počutje človeka, kar se posebno dobro opazuje pri bolnikih. Ako utešiš bolniku nemirno dušo, ako mu zabraniš skrb, strah, žalost, jezo, podal si mu najboljše zdravilo, izkazal mu boš veliko dobroto. Znana mi je deklica, katera je trpela hude bolečine zaradi vnetja kostne kožice na prstu, katerej pa je bilo veselje, da je došel mlad gospod, o katerem je upala in želela, da bi jo ljubil, najboljše zdravilo; dekletij hotelo o bolečinah potem nič več govoriti. Enak ugoden vpliv ljubezni opazoval sem pri nekej drugej dami, katera je bila zdrava ali bolna, kakor se je obnašal njen ženin; zdravje je kipel iz nje, ako je bil prijazen;

bila je nervozna, ako je bil hladen in resen. O nekem Angležu pripovedujejo, da je, ko je snubil deklico, v katero je bil neizmerno zaljubljen in dobil korbico, padel v omedlevalo, otrpnel in nekaj časa trpel krčevite bolečine.

Razvidi se iz navedenih izglede, kateri se ponavljajo v drugej obliki vsak dan, močni vpliv ljubezni, te plemenite strasti, na človeško dušo in čutnice. Zaljubljenec, ako ne najde ljubezni, postane nervozen, vsaj za nekoliko časa, ako pa je uže bil, razvije se lahko iz nervoznosti melanholija, katera je terjala uže mnogokrat žrtve z nesrečnim in žalostnim koncem v blaznosti ali samoumuru.

Enako velja tudi od drugih človeških strasti, katere rodijo nervoznost, ako se zanemarja prava, higijenična izreja, ako se duševne moči razvijajo malo in enostransko, ako se goji domišljija in se premalo pazi na ravnotežje omike razuma in srca.

(Dalje prib.)

samo železničaril, a za blagor ljudstva čisto nič storil nij. „Landesmutter“! ali nij to res?

Izpod Celja 27. avgusta. [Izv. dopis.] († Jos. Premru.) Mož, nekdanji ravnatelj celjske gimnazije, je šel počivat in dolžnost jednega njegovih vzgojencev je, da mu položi iz domovine njegove par besedij na grob v tujem. Storim to v kratkem. Dober starina je bil naš „Jugurta“, (tako smo ga dijaci po svoje nazivali) in nij ga učitelja na Slovenskem, ki bi toliko poštenih navdušenih slovenskih domoljubov storil, nego ta ravnatelj. — Prijatelji, majete z glavami! Je res. — Mož je bil iskren prijatelj učeče se mladeži, in kakor nij imel vsega v ozbilju, pomagala je rad gmotno s kako suknjo ali čem uže, in če drugače ne, s priporočanjem pri drugih ljudeh. Bil je velik prijatelj petja, in če smo v nedeljo v cerkvi dobro peli, gotovo nij v latinskej uri v ponedeljek sitnostij uganjal, in če so mu celjske gospe in dekleta pravile, da so dijaci kje in tudi po noči dobro peli, potem se mu je veselja razjasnilo oko. Star učitelj, dostikrat je menda izrekel: „quem dii odere, paedagogum fecere“, in par sitnostij je imel, pisec tega jih je dosti skusil; bil sem v tem oziru njegov ljubljeneč, pa pozabil sem jih, saj mi je mož odhajajočemu iz gimnazije rekel, da me je le zbog tega bolj trdo držal, ker me je — rad imel; mojo sangvinično ali kolerično krv je hotel malo ugnati, ali da drugo gori povedano opravičim, mož nij bil v srcu neprijatelj slovenskega gibanja. Če se ne motim, šolal se je z našim Koseskim, vsaj dobro znana sta bila. Reminiscence njegove iz mlajših let peljale so ga v dobo, ko je on bil mej onimi, ki so začeli slovensko ledino orati. Ponosom nam je včasih to pritrjeval. Potem seveda, kot uradnik s famulijo, ter nemško ženo se je ohladil, ali tudi pod Giskra-Herbstovim ministerstvom nij pozabil, da nij lepo, ako se ideali slovenskega mladeniča teptajo. Godrnjal je včasih nad surko, godrnjal nad Jenkovo molitvijo, rusko himno ali drugo kako bolj burno slovansko pesnijo, moral je to storiti kot star uradnik, kojemu je naše veselo mladeniško domoljubno postopanje malo prestrašno bilo, ali pustili smo ga godrnjati, in če je zahteval, da se naj v cerkvi tudi nemški poje, napravili smo slovenski pevci „strike“ in mož se je udal, in če nas je hotel na šuntanje nemških učiteljev — zagrizencev, kakor uže pod kljuko dejati, prosili smo njegovega prijatelja, laškega dekana, da ga naj pomiri, in nevihta na ravnateljstvu licu se je razpodila. Kar nebi smelo biti, imeli smo v tem času razven gimnazij-skih pevskih ur svoje ure v privatnej hiši; mož je za nje vedel, sicer včasih godrnjal, godrnjal tudi, če smo v Laškem, ali Vojniku, ali Mozirjih igrali, peli, ali na taborje se zastavami hodili, ali celjsko čitalnico kar le v najem vzeli, pa vedeli smo, da je to godrnjanje le oficijalno, kakor se vsaj „uradniku“ nasproti slovenskemu izjavljenju dijaštva „pristuje“, in hodili smo svoj pot. Zaprt radi takega nehanja nobeden nij bil, razven mene, kojega so ljubeznjivi tržani mojega rojstvenega kraja prav ljubeznjivo tožili oficijalno po občinskem zastopu, da ljudstvo proti „Nemcem“ šuntam; ali še teh 6 ur karcerja mi je mož s tem olajšal, da me je prav prijazno obiskal v ječi, ter pri slovesu od gimnazije na mojo trditve, da je „lehrkörper“ s tem, da je mene obsodil na šest ur, storil „justizmord“, mi, kakor da

bi mu ta spomin ne bil všeč, dejal: „prijatelj mladi, pustimo to.“ Rekel sem, godrnjal je stari mož, ki našega mladega vročega navdušenja za domovino nij več razumel, ali razumeti hotel, ali over nam nij stavil, storil je, kakor da ne bi ničesar videl. To je storilo, da je celjska gimnazija bila najboljša šola domovinske ljubezni.

Iz Podgorja v Istri 26. avg. [Izv. dop.] Da je politični zrak nekako nenavaden, izpoznali smo tudi mi, ker dolinski župan je svojemu občinskemu svetovalcu v Podgorji ustno naročil, da naj vsi rezervisti pripravljeni bodo, vsako uro po pozivu k svojim polkom odrediti, in da nobeden se ne sme čez 24 ur od svoje občine ločiti, da bi se ne pri županiji poprej oglašil.

Ali še marsikaj je v Istriji! Nemamo cest, da bi človek smel po njih iti, peljati pa še manj, če nočemo v nevarnost priti, da se nam drobovina popolnem premeša. Davkovih priklad za ceste pa imamo t. j. po 64%. Ker uže od cest govorim, lahko si je misliti, kakova je vas, v katero taka cesta pelja. Kdor Istrije nij videl, si ne more misliti, da je vse tako nesnažno. Človek in živina bivata skupaj, skoraj da iz enega lonca jesta. Kopat se pa gresta obadva v eno lužo sredi vasi. Če se mimo gre, se ne ve, ali bi si usta in nos zamašil, ali pa nazaj bežal. Podgorjani pa še svoje perilo ondi perejo. Kako zalo mora biti, se razume. Bilo bi čas, da bi vsaj oblasti nekaj več pazile na take, zdravju škodljive luže, in da bi se tudi le enkrat kakov zdravnik prikazal, da sam izpozna in previdi, kake čudeži se tukaj godijo.

Južna železnica je sklenila, da z istimi služabniki, kateri bodo v času zgotovljenja vojske ali za vojsko k vojakom poklicani, po doslužbenih pravilih tako le ravnati hoče: 1. Sluge v dnevni plači stopijo iz železniške službe v istem dnevi, v katerem bodo k vojakom odšli. 2. Stalni sluga z dekretom dobi na nedoločeni čas odpust in stopi zopet v železniško službo, če vojak zdrav in čvrst nazaj pride in če železniški zdravnik to potrdi. 3. Stalni sluga z dekretom dobiva v času odpusta to le plačo (Sustentation) I. Vojaki dobijo: a) če so oženjeni, polovico mesečne službene in lokalne priklade, b) neoženjeni in udovci brez otrok le tretji del mesečne službe.

4. Častniki oženjeni z deco tretji del mesečne službe in lokalne priklade, če pa njih vojaška plača nij večja, kakor polovica mesečne službe in lokalne priklade, dobivajo omenjeno plačo. Neoženjeni in udovci brez otrok dobivajo pri odhodu k vojakom plačo za en mesec z lokalno priklado vred. Pomočni uradniki dalje, aspirantje in dijurnisti, če so oženjeni ali neoženjeni, če vojak ali gažist, dobi pri odhodu za čas enega meseca svojo dnevno plačo kod odpravo izplačano, in to le takrat, če so uže najmenj eno leto železniško službo opravljali. 5. Vojaki smejo svoje sorodnike pooblastiti za prejembo teh par kebrov, ki se pravi „sustentation.“ 6. Pri vojakih doprinešen čas ne bode se došteval k času železniške službe in se tudi od sustentacij v doslužbeno zalogo ne vplačuje. Mej dopustom se vplačnine iz doslužbene zaloge (Pensionsfond) ne vračajo.

Mej dopustom nema nobeden pravice do penzije in 3%ni prikladi se ne vplačujejo. Od vojakov odpuščen in od železniškega zdravnika za jakega spoznan železničar bo zopet v službo sprejet, prvi čas železniške službe mu

bode vrajtan, vojni službeni čas pa ne bode prištevan.

Ne za jakega spoznan železničar nema nobene pravice do penzije, samo vplačane priklade dobi povrnene; za v vojni umrlim železničarjem podeduje njegova rodovina vso v doslužbeno zalogo vplačano priklado. Če se pomisli, da je pri vseh avstro-ogerskih železnicah blizo 15.000 uradnikov in 20 krat več slug, 300.000, skupaj torej 315.000 služabnikov, od katerih je najmanj 24% vojakov, se lahko previdi, da bode 78.750 vojakov mnogo rodovin brez hranitelja, katerih očetje v vojski padejo, ali pa ranjeni brez službe ostanejo. Za to delo ne bode takim vojni častnik zaračunjen, še nagnan morebiti, če tudi v nesrečnem boji ob roko ali nogo pride. Tu ima vsak c. kr. uradnik ali sluga bolje, njemu bodo vojna leta dvojno šteta, in če bode ranjen in se zopet zaceli, pred vsemi drugimi spoštovan. Železničar, ki svoje življenje skrbi polno drugim v prid krajša, ima slabše...

Domace stvari.

— (Svarjenje!) Poroča se nam od tod: Predvčerajnem ponedeljek po noči proti desetem je šel nek mož se svojo ženo proti Viču. Pri Bobničku ga srečajo trije husarji, ga pretepo in vržejo v graben, ženo pa vzamejo k sebi in jo tako oskrunijo, da je komaj šla. Moža so v nezavesti našli v grabnu, peljali ga v bolnico in tam je čez nekaj ur k zavesti prišel. Pa vendar je tako polomljen, da komaj nekatere razumljive besede govori.

— (Konj ustavljen.) Iz Podgorja v Istri se nam piše 26. t. m.: Zopet je c. kr. colnija tukaj enega konja prišla zaradi prepovedi izvažati konj. Posestnik, gospod Burger, mornarski častnik iz Pulja je 5 dni čakal poprej, ko mu je bilo od c. k. finančnega ministerstva dovoljeno, konja si domov odpeljati. Ta mladi gospod mislil si je, da dobo takoj konja, ker je vojak —, ali — dozdej še morská vojska nema konjikov, — to je še le zdaj izpoznal.

Dunajska borza 29. avgusta.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	63	gld.	85	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	65	"	75	"
Zlata renta	74	"	50	"
1860 drž. posojilo	111	"	50	"
Akcije narodne banke	830	"	—	"
Kreditne akcije	200	"	—	"
London	119	"	75	"
Napol.	9	"	59 ¹ / ₂	"
C. kr. cekini	0	"	71 ¹ / ₂	"
Srebro	104	"	70	"
Državne marke	58	"	85	"

Hiša št. 13

Škofjeje LOKI,

v sredi mesta, prodaja se iz proste roke. — Natančneje poroča gospod **Gabrijel Pečnik**, trgovcev v Kranju. (230—1)

Štev. 12059.

(229—1)

Prošnja

za mile darove za vas Kompolje.

Po ukazu vis. c. k. deželnega predsedništva od 26. t. m. št. 2034 se bodo za 58 rodbin iz vasi Kompolje, katerim je požar vse vpepelil, tukaj mili darovi sprejemali, po častnikah potrdili in svojemu namenu oddali.

Mestni magistrat v Ljubljani,

27. avgusta 1877.

Župan: **Laschan** m. p.